

Kerkdienst Janskerk 7 januari 2018

Thema: Epifanie

Lezing: Matteus 2, 1-12

Voorganger: Harry Pals

Inleiding

Kerst wordt afgerond door de drie mannen die vanuit het oosten op weg gaan, op zoek naar het kind. De traditie noemt hen magiërs, of wijzen, of koningen. Ze laten zich door tempel en hof, door schriftgeleerden en koning de weg wijzen naar Davidsstad Bethlehem – en dan komt de hemel hen te hulp. Ze brengen het mooiste wat ze hebben, uit de volheid van hun leven.

Overweging

Het lied sprak ons aan, vanwege die ‘kinderen van een nieuwe tijd’, die graag ‘het oude feest’ meevieren. Ook wij willen ons spiegelen aan dit feestverhaal - van het kind in de kribbe, van vreemdelingen die van verre komen. Ook wij kennen het verlangen om ons neer te buigen voor wat groter is dan wijzelf, voor wie ons aantrekt met omvattende, vervullende vrede.

Wat beweegt de magiërs?, vroegen we ons af. Wat hebben ze gezien, die sterrenwicheelaars? Zij lazen de geboorte van een bijzonder koningskind af aan de sterren – niet duidelijk is hoe (daar is veel over gespeculeerd, tot in de Wijs toe [novembernummer]), maar dat kan kennelijk. Israel kon en kan dat niet, wilde dat ook niet - maar Mattheüs neemt de manier van kijken van de wicheelaars voor lief, geen woord van veroordeling hierover, ze worden volstrekt serieus genomen in hun eigenheid en kundigheid. Ze komen daarmee in de goede richting: naar Jeruzalem. En dan voegt Israel het eigene toe aan dit heidense, grootwereldse richting zoeken, aan hun eerste neiging om naar de machtige paleizen, de woningen van de machtigen te kijken: ze worden van koningsstad Jeruzalem verwezen naar herdersstad Bethlehem - door taal, woorden, een verhaal. De profeet is nodig om de magiërs te laten landen in de stad van herder-koning David. Van het paleis naar de stal, van wrede koning Herodes naar verwachtingsvolle moeder Maria.

De magiërs zijn hoe dan ook op weg gegaan. Ze zijn niet in een hoekje blijven zitten, maar ze zijn op zoek gegaan. Op die tocht vinden ze wel - maar niet wat ze zoeken, wat ze verwacht hadden. Ze vinden een andere wijsheid: in het gezicht van een kind.

Nu hadden ze zich teleurgesteld kunnen afwenden, al toen ze naar het kleine Bethlehem moesten, toen ze bij dat gewone huisje aankwamen, bepaald geen paleis, bij het kind dat geen prinsje was. Maar ze hebben zich voor het wonder neergebogen. Daar zit de onverklaarbare wending, de omkering, de knik, de breuk in het verhaal. Daar komt geloof binnen. Daar geschiedt iets wonderbaarlijks.

Wat is het geweest? Was het dit: dat ze voelden dat alles anders was? Zo iets als dat *zij* niet meer zochten, maar dat ze zelf gezocht *werden*? Dat er iets op hen afkwam dat groter was dan zichzelf?

Ons viel aan hen op hun geduld *en* hun verzet. Ze bewegen geduldig mee met die vreemde koning in Jeruzalem die oude boeken laat raadplegen. Ze moeten de verwarring gemerkt hebben die volgde op hun vraag, de schrik. Ik zie ze daar staan met een afwachtende glimlach, wachtend op wat komen gaat. En dan laten ze zich op een ongebruikelijke vreemde weg sturen, weg van het paleis.

Geduld dus – maar dan tenslotte verzet, uitwijken, zich onttrekken. Misschien speelt hun mensenkennis mee, of hun kennis van politieke verhoudingen die hen doet begrijpen dat ze weg moeten wezen – dat ze begrijpen dat ze de verblijfplaats van dit koningskind niet moeten verraden aan de oude, grimmige koning.

Geduld en verzet – beide zijn op verschillende tijden nodig. Het juiste onderscheid kunnen maken wanneer wat nodig is, dat is wijsheid. Die wijsheid heeft te maken met *overgave*: meebewegen, ingaan op wat er gebeurt. Dat brengt tot eigen-wijsheid die heilzaam is. Soms is er veel geduld nodig, voordat je tot een goede, vruchtbare manier van verzet komt. En wie dan in verzet komt heeft geduld nodig.

Bij de voorbereiding spraken we over wat ons raakte: zorg voor ouderen en zorg voor pleegzorgkinderen. Wie ermee te maken heeft weet hoe veel daar mis gaat, hoe mensenkinderen uit het zicht kunnen raken door alle regelingen en beperkingen. Letterlijk 'uit het zicht': mensen verliezen hun concrete, individuele, unieke gezicht. Dan vraagt het om geduld, het besef dat we niet alles ten goede kunnen keren – maar wat kunnen we wel doen? Een daad van protest als verzet (een indringende vraag stellen), maar soms kan ook een kleine vorm van inzet iets goeds betekenen voor een ander. En soms kan een creatief plan of suggestie (het netwerk van een kind aanspreken, mensen samenbrengen) iets op gang brengen. Geduld en verzet, kijkend naar wat kan, wat nodig is, wat werkt.

De zoekers van deze wereld stuiten altijd weer op machthebbers – heel veel *goedwillende*, maar ook *kwaadwillende*. In dit verhaal is het onderliggende patroon: er kan maar 1 koning zijn! Als de zittende koning hoort: er is een koningskind geboren! – dan is dat het begin van het einde van zijn macht. Macht tegenover macht. Met alle nuanceringsen die je kunt aanbrengen is dat nog steeds een patroon: willen beheersen – en dat is heersen, via de macht van de gewoonte, de regels, de verbale begaafdheid waarmee je een ander wegblaast, het grote en minder grote geld. In de zorg, in een bedrijfscultuur – in de kerk?

Ik geloof in de bijbelse tegenbeweging hiertegen in.

Mattheus zet met groot geloof en een enorme zwaai breed in, wereldwijd: de hele wereld wordt beter van wat dit kind komt brengen. En van overal vandaan komen mensen dus op dit kind af, weten ze dit kind te vinden. Dat is al een oude, profetische wensdroom van zijn volk Israel: iedereen komt naar Jeruzalem om de vrede en het recht te zoeken. En ieder brengt dan het eigene mee: sterrenkunde, schriftgeleerdheid, wetenschap, rijkdom, toewijding. Dat is royaal, uitnodigend, ruimte makend.

En daar voegt zich dan bij een bijzonder weten vanuit wat de Eeuwige blijkens oude verhalen op gang heeft gebracht, een bijzonder weten met heel het hart – een nou maak ik ook een reuzezwaai: de sterren aan de hemel van de God van het kribbekind – dat zijn de zorgbehoefte ouderen, de kinderen die niemand wil, de vluchtelingen die weggehouden worden. En daar horen wij bij, als we het kind in onszelf erkennen, als we de oude wijze mens in ons ontdekken en ruimte geven, als we geloven in de mens als Gods schepping...

Nou, dat is nogal wat... Zo moge het zijn.